

Svar på remissen

Kyrkan och skogen - Ansvar, handling och hopp

(Dnr KS 2024-1496), från Ölands Naturskyddsförening

Ölands Naturskyddsförening är en lokalt förankrad organisation, där även en stor del är medlemmar inom svenska kyrkan, vilket gör att vi känner ett starkt arrangemang rörande kyrkans hantering av vår gemensamma skog.

Öland, som dock har ovanligt mycket lövbärande skogar i mittlandets mosaiklandskap, saknar på intet sätt produktionsskog, och vi ser därmed möjligheten att kyrkans hanterande av sitt skogsinnehav i stort kan framstå som förebild även för brukandet av denna lokala skog. Inom den norra delen av ön finns bl.a. ett väldigt fint och uppskattat naturreservat vid Högby kyrka, som stiftet äger och förvaltar.

Dock har Sveaskog under åren avverkat och planterat mycket skog på ön genom vad vi idag kallar det "rationella" sättet, som inte direkt tar hänsyn till naturens behov, och därmed den biologiska mångfalden som idag så väl behövs överallt för vår gemensamma framtid. Tydligast visas nog denna "rationella" drift inom Ekopark Böda längs upp på vår norra del av Öland. Det är därför av yttersta vikt att Svenska Kyrkan idag kan stiga fram och visa ledarskap i denna så viktiga fråga som kommer beröra generationer framöver.

Vi i Ölands Naturskyddsförening är därmed övergripande **positiva** i uppfattning om utredningens förslag. Vi hade dock gärna sett att en större andel av kyrkans skog skyddas respektive brukas naturnära, och att det därmed tydliggörs noga hur ett naturnära skogsbruk även är hyggesfritt i sin driftsform.

Även en större ambition från kyrkan vad gäller restaurering är önskvärd, detta eftersom Gudruns framfart bidrog till att det idag finns för mycket ungskog inne på Småland, vilket med god gemensam planering skulle kunna återskapa en bra balans i skogsbestånden.

Men det viktigaste med utredningen, enligt Ölands Naturskyddsförening, är att få en tydligt ändrad inriktning i kyrkans skogsförvaltning, där andra värden än bara ekonomisk avkastning (ekologisk, social, andlig och existentiell hållbarhet) får en betydligt större dignitet såväl i tanke som handling än idag.

Våra synpunkter på respektive förslag:

12.1.1 Ansvar, handling och hopp (s. 314)

Utredningens förslag: Det är utredningens tydliga slutsats att den framtida förvaltningen av Svenska kyrkans skogsbruk bör ske genom förverkligande av flera mål i ett helhetsperspektiv. Svenska kyrkans skogsbruk ska bidra till att skapa ett varierande och multifunktionellt landskap

med en mångfald av bruksmetoder där fler värden kan levereras samtidigt, såsom andliga och existentiella värden, ekonomisk avkastning, biologisk mångfald, klimatnytta, ekosystemtjänster i övrigt och social välfärd. Utredningens ambition är att föreliggande förslag ska bidra till en samlad och enig kyrka som genom ansvarstagande och handling bidrar till hopp.

Vi tillstyrker förslaget.

12.2.1 Förtydligad styrning av förvaltningen (s. 318)

Utredningens förslag: Kyrkoordningen ändras för att stärka styrningen av förvaltningen av prästlönetillgångar och för att säkerställa en hållbar förvaltning. Kyrkostyrelsen ska besluta om mål och inriktning för förvaltningen.

Ändrad paragraf: 46 kap. 3 § andra stycket

Nuvarande lydelse

Kyrkostyrelsen får utfärda närmare bestämmelser om förvaltningen av prästlönetillgångarna.

Föreslagen lydelse

Kyrkostyrelsen ska besluta om mål och inriktning för förvaltningen av prästlönetillgångarna, och får även utfärda närmare bestämmelser om förvaltningen av prästlönetillgångarna.

Vi tillstyrker förslaget.

12.2.2 Hänsyn tas till samtliga hållbarhetsdimensioner (s. 319)

Utredningens förslag: Prästlönetillgångarna ska förvaltas ändamålsenligt och resurseffektivt. Andlig, ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet ska säkerställas i förvaltningen. Nuvarande skrivning om högsta möjliga totalavkastning utgår.

Ändrad paragraf: 46 kap. 3 § första stycket

Nuvarande lydelse

Prästlönetillgångarna ska förvaltas så effektivt som möjligt och på ett sådant sätt att de ger bästa möjliga uthålliga totalavkastning. Tillgångarna ska därtill förvaltas på ett etiskt försvarbart sätt i enlighet med kyrkans grundläggande värderingar.

Föreslagen lydelse

Prästlönetillgångarna ska förvaltas ändamålsenligt och resurseffektivt. Andlig, ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet ska säkerställas i förvaltningen. Tillgångarna ska därtill förvaltas på ett etiskt försvarbart sätt i enlighet med kyrkans grundläggande värderingar.

Vi tillstyrker förslaget.

12.2.3 Skyddet av biologisk mångfald stärks (s. 320)

Utredningens förslag: Biologisk mångfald ska skyddas och främjas i förvaltningen. Dagens skrivning om skälig omfattning utgår därmed.

Ändrad paragraf: 46 kap. 8 § första stycket

Nuvarande lydelse

Vid förvaltningen av prästlönefastigheterna ska naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen beaktas i skälig omfattning.

Föreslagen lydelse

Vid förvaltningen av prästlönefastigheterna ska biologisk mångfald skyddas och främjas och kulturmiljövårdens intressen beaktas.

Vi tillstyrker förslaget.

12.2.4 Skyddet av kulturmiljövården stärks (s. 321)

Utredningens förslag: Kulturmiljövårdens intressen ska beaktas. Dagens skrivning om skälig omfattning utgår därmed.

Ändrad paragraf: 46 kap. 8 § första stycket

Nuvarande lydelse

Vid förvaltningen av prästlönefastigheterna ska naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen beaktas i skälig omfattning.

Föreslagen lydelse

Vid förvaltningen av prästlönefastigheterna ska biologisk mångfald skyddas och främjas och kulturmiljövårdens intressen beaktas.

Vi tillstyrker förslaget.

12.2.5 Försiktighet ska iakttas (s. 321)

Utredningens förslag: Förvaltningen ska vidta de skyddsåtgärder, begränsningar och försiktighetsmått som behövs för att motverka skada för naturmiljö- och kulturmiljövården.

Ändrad paragraf: ett nytt andra stycke införs i 46 kap. 8 §

Föreslagen lydelse

För att motverka att en åtgärd i förvaltningen av prästlönefastigheter medför skada för natur- eller kulturmiljövården ska de skyddsåtgärder, begränsningar och försiktighetsmått som behövs vidtas.

Vi tillstyrker förslaget.

12.2.6 Församlingarnas inflytande stärks (s. 322)

Utredningens förslag: En församling ska informeras om insatser som egendomsförvaltningar planerar inom deras geografiska område. När övergripande planering sker behöver också församlingens synpunkter inhämtas och beaktas.

Ny paragraf: 46 kap. 9 a §

Föreslagen lydelse

Stiftet ska informera en berörd församling om insatser och den hänsyn som planeras i förvaltningen. Vid övergripande planering av förvaltningen ska berörd församlings synpunkter inhämtas och beaktas.

Vi tillstyrker förslaget.

12.2.7 Tillsynen av förvaltningen utvecklas

I 46 kap. 5 a – 5 d §§ kyrkoordningen anges hur tillsyn och uppföljning av förvaltningen av prästlönetillgångar utformats.

Kyrkostyrelsen ska kunna ställa krav på åtgärd (s. 322)

Utredningens förslag: Kyrkostyrelsens nuvarande tillsyn utvidgas genom att krav på vidtagande av åtgärd ska kunna ställas.

Ändrad paragraf: 46 kap. 5 a §

Nuvarande lydelse

Kyrkostyrelsen har tillsyn över stiftens förvaltning av prästlönetillgångarna. I tillsynen ingår råd, stöd och hjälp i frågor som rör förvaltning.

Föreslagen lydelse

Kyrkostyrelsen har tillsyn över stiftens förvaltning av prästlönetillgångarna. I tillsynen ingår utöver krav på vidtagande av åtgärd även råd, stöd och hjälp i frågor som rör förvaltning.

Vi tillstyrker förslaget.

Stiftsbidrag ska kunna hållas inne (s. 323)

Utredningens förslag: Vid allvarliga brister i förvaltningen av prästlönetillgångarna får kyrkostyrelsens hålla inne del av stiftsbidraget enligt 44 kap. 14 §, tills åtgärd angiven av kyrkostyrelsen vidtagits. Nuvarande skrivning om att kyrkostyrelsen ska tillskriva kyrkomötet utgår.

Ändrad paragraf: 46 kap. 5 c §

Nuvarande lydelse

Om kyrkostyrelsen i sin tillsyn uppmärksammar allvarliga brister i ett stifts förvaltning av prästlönetillgångarna, ska kyrkostyrelsen genom en skrivelse till kyrkomötet föreslå de åtgärder som föranleds av stiftets agerande. Till skrivelsen ska fogas ett yttrande från stiftet.

Föreslagen lydelse

Om kyrkostyrelsen i sin tillsyn uppmärksammar allvarliga brister i ett stifts förvaltning av prästlönetillgångarna, får kyrkostyrelsen hålla inne del av stiftsbidraget enligt 44 kap. 14 §, tills åtgärd angiven av kyrkostyrelsen vidtagits.

Vi har ingen uppfattning om förslaget.

Uppföljningen utvecklas och stärks (s. 323)

Utredningens förslag: Ordet samråd ersätts med uppföljning.

Ändrad paragraf: 46 kap. 5 d §

Nuvarande lydelse

Kyrkostyrelsen ska minst en gång varje år kalla till överläggningar med företrädare för stiftet för samråd om förvaltningen av prästlönetillgångarna.

Föreslagen lydelse

Kyrkostyrelsen ska minst en gång varje år kalla till överläggningar med företrädare för stiftet för uppföljning av förvaltningen av prästlönetillgångarna.

Vi tillstyrker förslaget.

Årlig redovisning till kyrkomötet införs (s. 324)

Utredningens förslag: Kyrkostyrelsen ska årligen genom en skrivelse till kyrkomötet redovisa iakttagelser och åtgärder om tillsynen av förvaltningen.

Ändrad paragraf: ett nytt andra stycke införs i 46 kap. 5 c §

Föreslagen lydelse

Kyrkostyrelsen ska årligen genom en skrivelse till kyrkomötet redovisa iakttagelser och åtgärder om tillsynen av förvaltningen. Redovisningen ska innehålla en redogörelse rörande insatser för att säkerställa andlig, ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet.

Vi tillstyrker förslaget.

12.2.8 Urfolksrättslig princip införs (s. 325)

Utredningens förslag: Principen om fritt och informerat förhandssamtycke införs i kyrkoordningen. Åtgärder som innebär en direkt och betydande påverkan för renskötselns bedrivande, får inte påbörjas eller genomföras innan ett sådant samtycke lämnats av den berörda samebyn. Överenskommelser som ingås med berörd sameby ska dokumenteras.

Ny paragraf: 46 kap. 3 a §

Föreslagen lydelse

En åtgärd i förvaltningen av en prästlönefastighet som innebär en direkt och betydande påverkan för renskötselns bedrivande, får inte påbörjas eller genomföras innan ett fritt och informerat samtycke lämnats av den berörda samebyn. Överenskommelse som ingås med en berörd sameby ska dokumenteras.

Vi tillstyrker förslaget.

12.2.9 Solidariskt kyrkligt ansvar för ett hållbart skogsbruk införs (s.326)

Utredningens förslag: Församlingar och pastorat med andelstal i prästlönetillgångarna ska kunna kompenseras vid en omställning av Svenska kyrkans skogsbruk. Syftet är att värna de ekonomiska förutsättningarna för de församlingar och pastorat som kan få mindre utdelning från prästlönetillgångarna, som ett resultat av omställningen. Stift, som tar stort ansvar för att ställa om sitt skogsbruk enligt den inriktning som kyrkostyrelsen beslutar, ska också kunna få kompensation. Syftet är att premiera ansvarstagande. Kostnaden för kompensationen ska bäras solidariskt inom Svenska kyrkan. För att möjliggöra en sådan modell föreslås dels införande av en hållbarhetsavgift för samtliga församlingar i Svenska kyrkan, dels en möjlighet att minska den andel av nettovinsten från förvaltningen av prästlönetillgångar som stiftet ska betala in till nationell nivå. Modellen innebär ett långsiktigt ekonomiskt hållbart system som möjliggör både upprätthållande av nivåer i stiftsbidrag från nationell nivå, samt bibehållen utdelning till församlingar och pastorat med andelar i prästlönetillgångarna.

Ändrade paragrafer: 44 kap. 3 och 46 kap. 5 §§

Föreslagen lydelse

44 kap. 3 § fjärde och femte stycket

Församlingen ska om kyrkomötet beslutar det även betala en hållbarhetsavgift.

Kyrkostyrelsen får utfärda närmare bestämmelser om hållbarhetsavgift.

Nuvarande lydelse

46 kap. 5 § tredje stycket

Samtidigt som vinstmedel betalas ut till församlingarna ska stiftet till den nationella nivån betala ett lika stort belopp.

Föreslagen lydelse

46 kap. 5 § tredje stycket

Samtidigt som vinstmedel betalas ut till församlingarna ska stiftet till den nationella nivån betala ett lika stort belopp. Kyrkostyrelsen får besluta att beloppet till nationell nivå får sättas ned.

Vi tillstyrker förslaget.

12.3 Mål och inriktning för skogsförvaltningen (s. 329)

Förslag markerade med * förutsätts beslutas av kyrkostyrelsen.

Utredningens förslag*: Målet för förvaltningen av skog som ingår i prästlönetillgångarna och av kyrkan ägd skog ska vara: Svenska kyrkans skogsbruk ska bidra till att skapa ett varierande och multifunktionellt landskap med en mångfald av brukningsmetoder där fler värden kan levereras samtidigt, såsom andliga och existentiella värden, ekonomisk avkastning, biologisk mångfald, klimatnytta, ekosystemtjänster i övrigt och social välfärd.

Vi tillstyrker delvis förslaget.

Vårt förslag till textkomplettering/ändring: Svenska kyrkans skogsbruk ska bidra till att skapa ett varierande och multifunktionellt landskap med en mångfald av brukningsmetoder där den biologiska mångfalden prioriteras och fler värden kan levereras samtidigt, såsom andliga och existentiella värden, ekonomisk avkastning, klimatnytta, ekosystemtjänster i övrigt och social välfärd.

12.3.1 Områden för biologisk mångfald och klimat (kolinlagring) (s. 330)

Utredningens förslag*: 20 % av den produktiva skogsmarken ska avsättas för skydd av biologisk mångfald och klimatåtgärder (kolinlagring). Målet ska vara uppnått 2030. Vid uppnående av denna nivå får nya frivilligt avsatta områden bytas mot andra tidigare avsatta områden med lägre naturvårdskvalité (max 1 %).

Vi tillstyrker förslaget.

Prioriterade naturtyper (s. 331)

Utredningens förslag: Vid utseendet av nya områden för biologisk mångfald och klimat bör följande naturtyper prioriteras: alla områden som ingår i de stora sammanhängande naturskogarna som föreslogs skyddas av Skogsutredningen 2020, huvuddelen av de kvarvarande kontinuitetsskogarna, tillkommande ej brukad skog inom renskötselområdet, ädellövskog, kalkbarrskog, skog för artbevarande i övrigt enligt artskyddsförordningen samt vissa restaureringsmarker. Planeringen över vilka nya områden som berörs bör i huvudsak vara klar inom en tvåårsperiod.

Vi tillstyrker förslaget, men föreslår att även "betydligt gammal granskog" inkluderas".

12.3.2 Områden för anpassat trakthyggesbruk (s. 332)

Utredningens förslag*: Anpassat trakthyggesbruk bedrivs inom 47 % av arealen. Omloppstiden förlängs i hälften av denna areal till 20 % över lägsta slutavverkningsålder för kolbindning i skogen (ökad kolsänka) och senare bättre

substitution. Alla contortabestånd avvecklas inom en 10-årsperiod och ersätts med tall. Den generella hänsynen förstärks och omfattar fortsättningsvis 15 % hänsynsyta och virkesvolym.

Vi tillstyrker förslaget.

Hänsyn och anpassning (s. 333)

Utredningens förslag: Hyggesstorleken begränsas. Skogsstyrelsens målbilder för generell hänsyn tillämpas fullt ut varvid extra fokus läggs på hänsynskrävande biotoper, vattenmiljöer, fornlämningar och skador vid markberedning. Hänsynen gäller som medeltal i ett bestånd. Lövandelen ökar generellt och omföring sker av gran till tall (ståndorts- och klimatanpassning).

Vi tillstyrker förslaget.

12.3.3 Områden för naturnära skogsbruk (s. 334)

Utredningens förslag*: 33 % av skogsinnehavet brukas med naturnära skogsbruk och underindelas enligt följande:

- Anpassning till rennäringens behov 8 %
- Blädning 10 %
- Hyggesfritt i övrigt – luckor, överhållen skärm 15 %

Planeringen av klassningen av bestånden bör i huvudsak vara klar inom en tvåårsperiod. I klassningsarbetet ska samverkan ske med berörda församlingar (jämför förslag till ny paragraf i kyrkoordningen i kapitel 12.2.6)

Vi tillstyrker förslaget.

Utredningens förslag: Med naturnära skogsbruk menas ett multifunktionellt landskap, i allt väsentligt produktionsklassad mark, med skonsamt, småskaligt varierat skogsbruk med kombinerade mål och med följande komponenter av anpassning:

- Social hänsyn i vid bemärkelse, här avses bland annat friluftsliv, kulturmiljövård, rekreation och hälsa. Särskilt fokus på tätortsnära skog
- Hänsyn till rennäringen
- Större lövandel där det är möjligt
- Stor andel naturlig föryngring
- Inslag av restaureringsåtgärder, bland annat ökning av områden med marklav
- Ingen gödsling
- Ingen dikning

- Inga främmande trädslag
- Ekologiskt funktionella kantzoner längs sjöar och vattendrag
- Hänsyn till ras och skred
- Klimathänsyn genom återvätning främst på dikade näringsrika torvmarker.

Vi tillstyrker förslaget.

12.3.4 Preciseringar rörande områden för naturnära skogsbruk (s.335)

Anpassning till rennäringens behov

Utredningens förslag: Målet avser mager tallskog i renskötselområdet. Dessa områden renskötselanpassas genom en hårdare röjning och gallring och ingen eller mycket skonsam markberedning. Den generella hänsynsnivån inom dessa områden är 10 %.

Vi tillstyrker förslaget.

Blädning (s. 336)

Utredningens förslag: Blädning förutsätts ske i de kvarvarande kontinuitetsskogarna efter att huvuddelen avsatts för biologisk mångfald och klimat. I övrigt handlar det om befintliga flerskiktade skogar, heterogen granskog (blandskog). Då arealerna inte är tillräckliga för att omedelbart ställa om till blädning sker också planering av områden med inväxande blädningsskog där omställning från enskiktad till fler- eller fullskiktad skog förutsätts ske systematisk i berörda bestånd både i etablerings-, röjnings- och gallringsfas. Den generella hänsynsnivån inom dessa områden är 15 %.

Vi tillstyrker förslaget.

Hyggesfritt i övrigt – luckor, överhållen skärm (s. 337)

Utredningens förslag: Övriga så kallade hyggesfria alternativ – luckor och överhållen skärm – planläggs på 15 % av arealen. Den generella hänsynsnivån inom dessa områden är 15 %.

Vi tillstyrker förslaget.

12.4 Rennäringen och markförvaltningen (s. 337)

Utredningens förslag:

- Fritt och informerat förhandssamtycke, FPIC, införs som princip i kyrkoordningen, se också

- Skogsbruket anpassas till renskötselns behov, se vidare 12.3.3 och 12.3.4
- Möjligheten skapas att genom avtal för organisationer med anknytning till det samiska folket utnyttja Svenska kyrkans skog för att hämta slöjdämnen.
- Heliga platser undantas i förekommande fall helt från skogsbruk. Dessa platser förvaltas gemensamt av samerna och kyrkan.
- Dialog på strategisk nivå etableras mellan företrädare för de nationella samiska organisationerna och Svenska kyrkan
- Samiska företrädare ges möjlighet till ersättning vid deltagande i samråd.

Vi tillstyrker förslaget.

12.5 Svenska kyrkans inriktning för ett hållbart jordbruk (s. 338)

Utredningens förslag: Följande områden föreslås prioriteras i förvaltningen av jordbruksfastigheter

- bibehålla markens produktionsförmåga och struktur samt förmåga att binda kol genom mindre markbearbetning
- bygga våtmarker/dammar mot övergödning och för tillgång till vatten för bevattning
- restaurera och sköta naturbetesmarker
- fortsatta energiåtgärder vid och på fastigheter (gårdsarrenden)
- bibehålla arealen åkermark.

Vi tillstyrker förslaget, men föreslår att tredje punkten, om restaurering, **utvidgas** med följande:
“... naturbetesmarker, och där gynna våtmarker, för ökad biologisk mångfald.”

12.6 Insatser för att stärka genomförandet (s. 339)

Vad anser du/ni om utredningens förslag: För att underlätta genomförandet föreslås även att

- Kyrkostyrelsen inrättar ett råd för markförvaltning från den 1 januari 2026
- Särskilda omställningsmedel anslås för att underlätta omställningen
- Omfattande utbildningsinsatser görs inom området Naturnära skogsbruk
- Ett nytt uppföljningsprogram för generell hänsyn implementeras
- En befattning med hög skogsekologisk kompetens inrättas
- Samverkan med omgivande samhälle utvecklas, samt att
- Svenska kyrkans hemsida utvecklas för kommunikation om förvaltningen av prästlönetillgångar

Vi tillstyrker förslaget.

12.8 Ändring av konsolideringsreglerna (s. 342)

Utredningens förslag: Konsolideringsreglerna förändras enligt följande.

- Schablonskatteavdraget i konsolideringstakets fastighetsdel tas bort.
- Det sker en trappstegsvis höjning av högsta konsolideringsgrad i takets fonddel vid hög allokering mot fond. Stift som är allokerade mot fond till mer än 50 procent får en högsta tillåtna konsolideringsgrad i fonden om 150 procent medan stift som är allokerade mot fond till mer än 75 procent får en högsta tillåtna konsolideringsgrad i fonden om 160 procent. Övriga stift behåller nuvarande högsta tillåtna konsolideringsgrad om 140 procent.
- När fondkapitalet till följd av fastighetsaffärer tillfälligt sänks över ett årsskifte kan avsteg från konsolideringsreglerna göras för aktuellt stift. För att få ett snabbt beslut bör kyrkostyrelsen delegera beslutsrätten i denna del till generalsekreteraren.

Vi har ingen uppfattning om förslaget.